

Muzikai gabių vaikų ugdymas: Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ mokytojų patirtis

Henrika Šečkuvienė

Lietuvos edukologijos universitetas, Ugdymo mokslų fakultetas, Muzikos katedra,
Studentų g. 39, 08106 Vilnius, henrika.seckuviene@leu.lt

Anotacija. Gabių vaikų ugdymui Lietuvoje skiriamas vis didesnis dėmesys, pripažįstama, kad jie taip pat turi specialių poreikių. Šiame straipsnyje pristatomi Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ mokytojų, ugdančių muzikai gabius vaikus, patirties tyrimo rezultatai, atskleidžiantys kai kuriuos skirtingų muzikinių gebėjimų vaikų ugdymo aspektus bei pokyčių reikalaujančias problemines sritis.

Esminiai žodžiai: *muzikai gabūs vaikai, muzikiniai gebėjimai, mokytojų patirtis.*

Įvadas

Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategijoje (2005) pažymima, kad visuomenė vis dar nepakankamai informuojama, jog gabūs vaikai ir jaunuoliai – tai visos Lietuvos turtas ir jiems turi būti sudaromos jų poreikius ir interesus atitinkančios ugdymo sąlygos. M. K. Čiurlionio menų mokykla nuo 2001 m. pradėjo įgyvendinti nacionalinę menui itin gabių vaikų ugdymo programą. Gabių vaikų ugdymui buvo parengta Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa (2006, p. 1), kurios paskirtis – „užtikrinti gabių vaikų ir jaunimo gabumų atskleidimą ir visavertį ugdymą“. Numatyta, kad šią programą įgyvendins įvairios neformaliojo švietimo įstaigos, kurioms priklauso ir muzikos mokyklos. Reformuojant Lietuvos švietimą, dar sovietmečiu įsteigtose muzikos mokyklose vykdomas muzikinis ugdymas buvo kritikuojamas dėl didelių ugdymo kaštų, orientacijos į profesinį rengimą, neatitikimą šiuolaikinio švietimo kaitos tendencijoms. Nuo 2005 m., kai buvo

parengta Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo strategija ir 2006 m. – programa, įvyko daug neformalųjų vaikų švietimą reglamentuojančių dokumentų pakeitimų, rengiami nauji dokumentai. Toks teisinės bazės nestabilumas, vieningos strategijos nebuvimas ne tik neskatina tobulinti muzikai gabių vaikų ugdymo, bet kelia sumaištį, naujas problemas, palikus neišspręstas anksčiau buvusias.

Pripažįstant muzikai gabių vaikų ugdymo muzikos mokyklose esančias problemas ir kaitos būtinumą, reikia pažymėti, kad muzikinis ugdymas šiose mokyklose vis labiau orientuojamas į ugdytinių muzikinės raiškos poreikių tenkinimą, prasmingą mokinių užimtumą po pamokų. Muzikos mokyklose ugdomi labai skirtingų muzikinių gebėjimų turintys mokiniai. Šiam tyrimui pasirinktos „Liepaičių“ mokyklos (kaip ir daugelio kitų) mokinės turi aukšto lygio pasiekimų (laimėjimai tarptautiniuose konkursuose, aukštai vertinama koncertinė veikla Lietuvoje ir užsienyje). Šiame kontekste viena aktualiausių problemų – kaip tobulinti muzikos mokyklose vykdomą muzikinį ugdymą siekiant atskleisti muzikai gabių vaikų sugebėjimus bei sudaryti sąlygas sėkmingam jų muzikinių gebėjimų lavinimui ir, kita vertus, užtikrinti kokybišką menkesnių muzikinių gebėjimų turinčių vaikų muzikinį ugdymą. Turint mintyje, kad vaikų ugdymas muzika yra ypač paveikus bendriesiems gebėjimams ugdyti, visų vaikų ugdymas muzikos mokyklose yra aktualus ir gali būti prasmingas šiuolaikinio, į vaiką orientuoto, švietimo kontekste. Tačiau tam reikia esamos situacijos tyrimų, jais grindžiamų ugdymo organizavimo ir turinio pokyčių.

Užsienio mokslininkų muzikai gabūs vaikai plačiai tyrinėti paveldimumo (Gordon, 1979, 1987; Suzuki, 1993), muzikinių gabumų struktūros (Gordon, 1979, 1987; Hallam, Prince, 2003; Hallam, 2010), identifikavimo (Gordon, 1987; Haroutounian, 2000; Hallam, Prince, 2003; Lancaster, 2003) ir kitais aspektais. Nustatyta, kad plačiai naudojami standartizuoti muzikinių gabumų testai neatskleidžia realaus muzikinių gabumų vaizdo. Šiuolaikinio mokslo požiūriu muzikiniai gabumai nebesiejami tik su auraliniais gebėjimais, o suvokiami kaip socialinis konstruktas, turintis skirtingų prasmų skirtingose kultūrose, skirtingose tos kultūros grupėse ir individualiu lygmeniu (Hallam, 2003, 2006). Lietuvoje vaikų muzikinių gabumų ir gebėjimų bei šių vaikų ugdymo muzikos mokykloje tyrimų turime vos keletą (Šečkuvienė, 2004; Gabnytė, 2011).

Tyrimo tikslas – atskleisti mokytojų, ugdančių muzikai gabius vaikus, patirtį.

Metodai: pusiau struktūruotas interviu, teminė analizė.

Tyrimo metodika ir tiriamieji. Interviu metodas pasirinktas siekiant giliau, remiantis mokytojo nuomone, atskleisti jo patirtį, sužinoti, ką jis mano, jaučia, kaip veikia ugdydamas muzikai gabius vaikus, kaip tenkina jų muzikinės raiškos poreikius. S. Girdzijauskienės (2006, p. 7) teigimu, „kokybinis tyrimas yra interpretacinio pobūdžio, leidžiantis atskleisti kiekvieno asmens unikaliai įvykių prasmei“, šiuo atveju – atskleisti kiekvieno mokytojo patirtį ugdamas muzikai gabius vaikus. Pradinės klausimų formuluotės buvo aptariamoms su patyrusiais mokytojais, tikslinamos. Kiekvienai temai išskleisti parengti 4–6 klausimai. Ne visiems respondentams buvo pateikiami visi klausimai. Tai priklausė

nuo užsiėmimų pobūdžio (individualūs ar grupiniai). Respondentai buvo atrenkami tikslingai, remiantis reikalavimu atrinkti patyrusius ir gerai išmanančius tiriamą sritį (Moore et al., 2003). Atrenkant respondentus buvo tariamasi su mokyklos administracija, taip pat remtasi ilgalaikiu mokytojų veiklos stebėjimu (straipsnio autorės 40 metų darbo patirtimi šiame kolektyve).

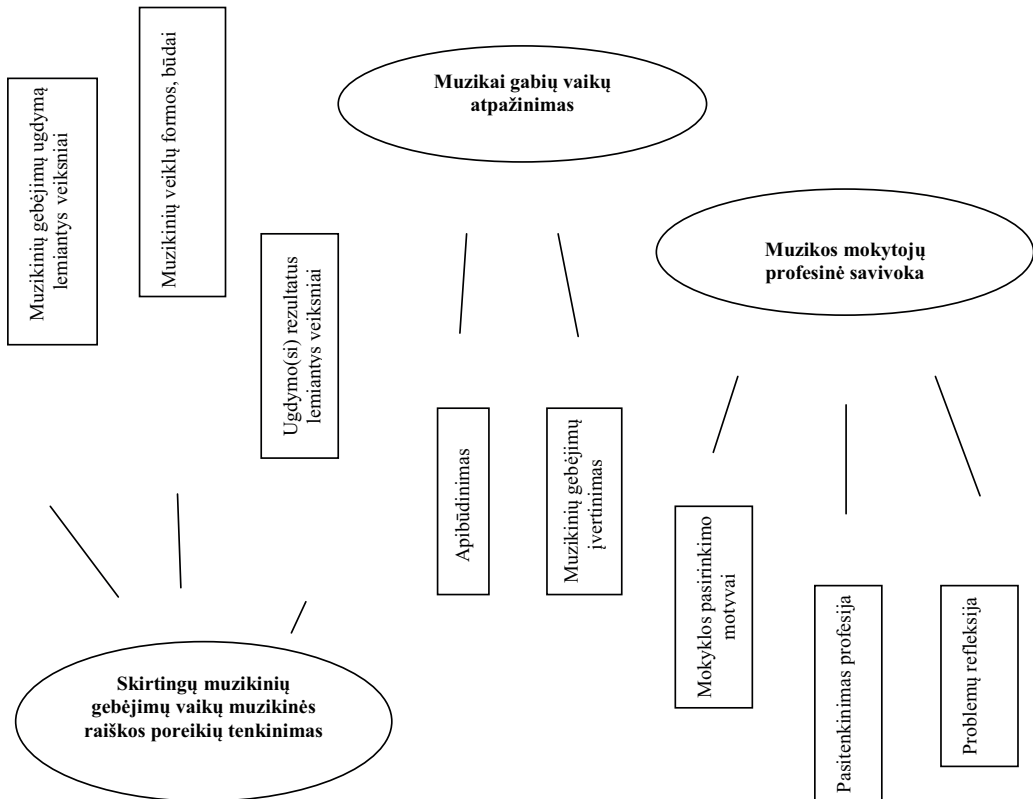
Tyrimo dalyvavo 8 Vilniaus chorinio dainavimo mokyklos „Liepaitės“ mokytojai. Kad susidarytų bendresnis muzikai gabių vaikų ugdymo patirties vaizdas, buvo atrinkti skirtingų dalykų ir skirtingų ugdymo pakopų mokinius ugdančios mokytojai. Mokytojai noriai sutiko dalyvauti tyrime, jie buvo informuoti apie tyrimo tikslą, dalyvavimo jame sąlygas ir pasirašė sutikimo dalyvauti tyrime formą. Tyrimo dalyvių sutikimu visi interviu buvo registruojami garso įrašais, o vėliau išspausdinti. Interviu trukmė svyravo nuo 31 min. iki 1 val. Tyrimo duomenų analizei taikytas teminės analizės metodas (Boyatzis, 1998; Kvale, Brinkmann, 2009). V. Brauno, V. Clarke'o (2006) teigimu, šis metodas tinkamas ir teoriškai lankstus kokybinei duomenų analizei ne tik psichologijos bet ir kituose tyrimuose, padedantis giliau atskleisti kasdienės žmonių patirties reiškinius. Šio tyrimo duomenys analizuoti tokia seka:

1. Visų interviu tekstų perskaitymas, susidarant pirminį bendrą surinktų duomenų vaizdą.
2. Pakartotinis tekstų skaitymas fiksuojant reikšmingas, pasikartojančias mintis, sąvokas.
3. Grupuoiant pagal prasmę, išskirtos reikšmingiausios mintys, jos apibūdintos (suteikiant kodo pavadinimą). Kodai tikslinti nuolat grįžtant prie duomenų, įsitikinama ar jie atitinka tiriamųjų teiginių prasmę, lyginti atskiri atvejai.
4. Jungiant kelis kodus, kuriami nauji.
5. Kodai apjungti į bendresnes, reikšmingiausias temas (kategorijas).
6. Suponuotas apibendrintas mokytojų, ugdančių muzikai gabius vaikus, patirties vaizdas.

Atlikus galutinį kodų jungimą išskirtos trys reikšmingiausios temos ir sudarytas galutinis temų žemėlapis, pateiktas 1 pav. Išskirtų temų ir tiriamųjų išsakytų minčių atitikimas tikrintas grįžtant prie duomenų, t. y. dar kartą skaitant interviu tekstus.

Rezultatai. Muzikai gabių vaikų atpažinimo temai atskleisti respondentų buvo prašoma apibūdinti muzikai gabų vaiką. Visi respondentai, apibūdindami muzikai gabius vaikus, pirmiausia pažymėjo muzikai gabių vaikų emocinį jautrumą: „*emociškai lankstus*“; „*empatiškas, jautrus*“; „*svarbiausia – jausti muziką, tai savybė, esanti virš visų savybių*“; „*emocinis atliepimas užduočiai ar atliekamai muzikai*.“ Vaikų noras dainuoti, muzikuoti tiriamųjų taip pat įvardytas kaip dominuojantis: „*norėjimas muzikuoti ir muzikos mylėjimas*“; „*prašo tėvų vesti į muzikos mokyklą*“; „*žingeidumas, didelis noras*.“ Beveik visi mokytojai muzikai gabius vaikus apibūdino kaip gebančius greitai mokytis: „*greita reakcija*“; „*greitai atlieka užduotis*“; „*muzikalumą aš suprantu kaip minties greitumą*“; „*vienam gali aiškinti tą patį penkias pamokas ir jis sunkiai suvokia <...>, o kitas*

pati suvokia“; visi, kurie atrodo gabūs, sueikvoja daug laiko, o talentingi viską daro greičiau ir dideliais šuoliais eina į priekį.“ Visi respondentai pažymėjo, kad muzikai gabūs vaikai, gabūs ir daugeliui kitų dalykų. Apibūdinant specifines muzikines vaikų savybes, respondentai labiausiai akcentavo muzikos ritmo pajautimą: „ritmo pojūtis“; „ritmiškumas – svarbiausia“; „Muzikalumas yra ritmo pojūtis“; „Tvirtas ritmo jausmas sako apie prigimtą muzikalumą.“ Taip pat kaip svarbias savybes tiriamieji įvardijo intonavimo tikslumą, vidinę klausą, muzikinę atmintį, muzikinę intuiciją, artistišumą.

1 pav. Galutinis temų žemėlapis, vaizduojantis tris pagrindines temas (pagal Braun, Clarke, 2006)

Respondentai taip pat išsakė savo nuomonę apie priėmimo į mokyklą metu taikomą vaikų muzikinių gebėjimų įvertinimo procedūrą. Ją mokytojai vertina gerai, teigdami, kad „ji patogi priimti sprendimus“, „mokykloje sukurta testavimo sistema veikia“. Tačiau mokytojai pažymi, kad vienkartinio patikrinimo metu ne visada galima tinkamai įvertinti, nes tai priklauso nuo: „kiek mokytojas geba surasti kontaktą su vaiku, kad jis jaustųsi saugus“; „tai normalu, nes mokytojas ne ponas dievas <...> tai priklauso ir nuo dėmesio koncentravimo ir kitų dalykų“; „gal tas vaikas tuo metu susijaudino“; „tų gabumų

yra labai daug ir skirtingų“; „tai nėra 100 procentų kad per patikrinimą stojant galima būtų spręsti, koks jis iš tikrųjų yra.“ Tyrimo duomenys rodo, kad, vertindami vaikų muzikinius gebėjimus, mokytojai remiasi savo patirtimi. Apibūdindami muzikai gabius vaikus, tiriamieji pripažino ir tvirtino, kad tai „labai sudėtingas klausimas“. Mokytojai teigė, kad „Liepaičių“ mokykloje mokosi labai skirtingų muzikinių gebėjimų mokiniai: „Vyrauja vidutinių muzikinių gebėjimų mokiniai ir nedidelis procentas itin gabių vaikų ir dar mažiau visai žemo lygio.“

Siekiant atskleisti skirtingų muzikinių gebėjimų vaikų muzikinės raiškos poreikių tenkinimo patirtį, pirmiausia išsiaiškinta, kokie veiksniai lemia vaiko muzikinių gebėjimų ugdymą. Visi tiriamieji didžiausią reikšmę teikė muzikinių gabumų paveldimumui: „genai“; „prigimtis“; „prigimtiniai gebėjimai“; „didžia dalimi ryškūs vaiko muzikiniai gabumai yra įgimti.“ Taip pat svarbu šeimos palaikymas: „Jei šeimoje yra palaikymas, nes retas mažas vaikas turi motyvaciją <...> ko nori vaikas – jis nori gero laiko, žaisti, žiūrėti televizorių, valgyti saldinius.“ Didelės įtakos turi ir aplinka, kurioje vaikas auga: „Labai svarbu yra vaikystė, šeima, kai muzika skambėjo nuo ryto iki vakaro.“ Ne mažiau reikšmingas veiksnys – tinkamas muzikinis ugdymas, „teisingas jų vystymas“ ir mokytojas – „labai daug lemia mokytojas, jo profesionalumas“.

Interviu duomenys rodo, kad, tenkinant skirtingų muzikinių gebėjimų vaikų muzikinės raiškos poreikius, „Liepaičių“ mokykloje, vienas iš veiksmingiausių muzikinės veiklos būdų – mokinių įtraukimas į koncertinę veiklą: „Koncertinė veikla visiems vaikams yra žiauri (didelė – red. past.) motyvacija.“ Kad visi vaikai (skirtingų muzikinių gebėjimų ir amžiaus grupių) galėtų koncertuoti, instrumento ir balso lavinimo mokytojai organizuoja mokinių gebėjimus ir poreikius atitinkančius renginius – gabiausi mokiniai dalyvauja konkursuose, o vidutinių ir silpnesnių gebėjimų mokiniams mokykloje organizuojami teminiai („Šeimos ratė“, „Šeštadieniniai pašnekesiai“), atskirų klasių koncertai: „Labai svarbu ir jautru padainuoti ar pagroti mamai, tėčiui...“ Mokytojai teigia, kad muzikavimas grupėmis, chore yra labai veiksmingas būdas tenkinti skirtingų muzikinių gebėjimų mokinių muzikinės saviraiškos poreikius, nes „vaikus suvienija bendro tikslo siekimas, kuris pirmiausia uždega gabiausius, o tai betarpiškai persiduoda silpnesnių muzikinių gebėjimų vaikams“; „galimybė skirtingų gebėjimų vaikams kartu koncertuoti, muzikuoti yra labai svarbi“.

Respondentai pažymi, kad dauguma mokinių patys jaučia poreikį siekti kokybiškų meninių mokymo(si) rezultatų: „dauguma suvokia savo vertę, nori parodyti savo lygį, pateisinti „Liepaičių“ vardą ir jį oriai nešti“; „bet ne visi mokiniai lėks su ta „Liepaičių“ vėliava... ir tai normalu“. Sėkmingi pasirodymai motyvuoja siekti pažangos: „po koncerto vaikas būna emociškai kitame lygmenyje, po to atsiranda ir didesnis šuolis gebėjimuose“; „ta saviraiška, viešas pasirodymas daugumai vaikų yra poreikis“; „tačiau yra ir tokių vaikų, kurie klasėje visai gražiai muzikuoja, bet dalyvauti koncertuose nenori, atsiskaitymas jiems irgi problema, jie labai jaudinasi“. Jei vaikai stokoja motyvacijos, tuomet, kaip teigia tiriamieji, mokytojai ieško būdų, tariasi tarp savęs, bendrauja su tėvais, analizuoja

kiekvieno vaiko problema: „yra vis dėlto labai individualus požiūris į kiekvieną vaiką“; „jei kyla kokių problemų, instrumento ar balso lavinimo mokytojas eina pas choro mokytoją ir klausia, o kaip pas tave, kas ten chore darosi...“; „aš pajutau, kad yra daroma vaikui ir iš mūsų to reikalaujama“; „tiesiog matau poreikį daugiau susipažinti su šeima, daugiau žinoti apie to vaiko ne tik muzikinius gebėjimus“.

Į klausimą, kas lemia palyginti aukštus mokinių meninius pasiekimus, visi respondentai atsakė, kad pirmiausia – susitelkusi aukštos kvalifikacijos pedagogų bendruomenė: „dirbu tokių tikrai profesionalių pedagogų tarpe“; „<...> ta kūrybinė dvasia tvyro tarp mokytojų“; „šitoje mokykloje jaučiu bendruomenišką aurą, visi stengiasi kartu kilt ir eit į priekį“. Teigdami, kad mokinių meniniai pasiekimai yra tikrai pakankamai aukšti, žinomi ir vertinami Lietuvoje ir užsienyje, tiriamieji pabrėžė, kad siekiant jų labai svarbu atsivėlgti į patį vaiką: „nereikia orientuotis vien į rezultatą, svarbu vaiko tobulėjimas“; „blogai, kai mokytojas rezultato siekia sau, o ne mokiniui“; „pirmiausia vaikai, tie, kas čia ateina, mes čia esame dėl jų“. Sėkmingam muzikai gabių vaikų ugdymui taip pat turi įtakos tradicijos: „Mūsų kolektyvas yra su tokia gilia šaknim, tai irgi sėkmės dalykas.“ Taip pat labai svarbu ugdymo nuoseklumas, tęstinumas ir perimamumas, bendro tikslo matymas: „didelę reikšmę turi nuoseklumas ir tęstinumas, tas žingsnelis po žingsnelio lemia...“; „vaikai labai kryptingai vedami iš klasės į klasę, vieninga sistema“; „tos pačios mokytojos dirba įvairiose klasėse, vadovaudamos vienam chorui, dirba chormeisterio darbą kituose, veda solfedžio pamokas, tas perimamumas yra visai kitokio lygio, tai ir lemia, kad merginų choras skamba kaip vienas balsas“.

Tiriant mokytojų profesinę savivoką, pirmiausia siekta išsiaiškinti darbo vietos pasirinkimo motyvus būtent „Liepaičių“ mokykloje. Pasirodė, kad beveik visi tiriamieji buvo pakviesti dirbti į šią mokyklą, jie įvardijo ir tai lėmusias aplinkybes: „mane pasirinko, ne aš rinkausi“; „į mokyklą mane pakvietė buvęs mano mokytojas“; „todėl, kad esu viena iš buvusių „Liepaičių“, kito kelio nebuvo“. Nors tai nebuvo tikslingas jų pasirinkimas, tačiau visi respondentai išsakė pasitenkinimą savo darbu: „man darbas „Liepaitėse“ smagus, įdomus ir neįdomus, noras jo keisti“; „sakydavau, kad neturėsiu ko valgyti, bet tamsta mokytoja nedirbsiu, tačiau tą pažadą atsiėmiau. Niekada negalvojau, kad aš iš šio darbo tokią satisfakciją gausiu“; „Manau, kiekvieno chorvedžio svajonė dirbti tokioje mokykloje, pagal specialybę“; „Galiu dirbti neįtikėtinais kūrybingą darbą“; „Mano motyvacija yra milžiniška, bet kodėl – nežinau, turbūt žmogui patinka daryti tai, kas jam sekasi“. Tyrimo duomenys taip pat atskleidė respondentų muzikos mokytojo profesijos prasmingumo, įsipareigojimo jai suvokimą: „būna, kai kelis mėnesius dirbi ir – jokio rezultato, bet suvoki, kur tu esi, ką dirbi ir dėl ko tai darai“; „vaikai keičiasi, kai ateina naujas vaikas, pagalvoju, kad kiekvienas vaikas turi gauti to muzikos pažinimo, atlikimo malonumo, kiekviena karta turi gauti tą dovaną“.

Tyrimo duomenys rodo, kad mokytojai analizuoja, suvokia kylančias problemas. Juos neramina tai, kad mokinių tėvai žiūri į vaiko muzikinį ugdymą kaip į pramogą ar laiko praleidimą – „būrelį“, o ne sistemingą, atsakingą mokymąsi: „Kartais tėvai

nelabai suvokia, kur jie atvedė vaiką <...> tai popamokinė veikla, bet čia yra programos, pamokos...“ Ir tėvai, ir vaikai nori greito rezultato – „suvalgyti greito maisto dešrainį“. Mokiniam labiau patinka „gauti, nei patiems atrasti“. Kaip silpnybę tiriamieji įvardija nešiuolaikiškas programas, repertuarą: „dabar pagrindinis tikslas ne sukišti į mokinį kuo daugiau žinių, bet lavinti jo gebėjimus, o programos senos ir jos nesikeičia“; „Reikėtų, kad mūsų siūloma muzika vaikams būtų labiau pagavi, labiau atitiktų šiuolaikinius poreikius, kad mūsų veikloje labiau jaustųsi čia ir dabar...“; „žinau, kad supažindinti su liaudies daina yra vienas iš „Liepaičių“ tikslų, bet pasiginčyčiau <...> ar tikrai 21 amžiuje turėtume dainuoti prieš 50 metų mėgtas dainas.“ Mokytojai pastebi, kad ir jie patys turėtų keistis: „Daugiau pasigilinti į mokymo ir mokymosi metodus, nes daugiausia remiuosi intuicija ir patirtimi, tai gal nėra labai gerai...“; „turi pasikeisti mokytojo mąstymas, labai svarbu, kad tu dirbtum iš pašaukimo.“

Rezultatų aptarimas. Mokytojų, ugdančių muzikai gabius vaikus, patirties analizė parodė, kad muzikai gabiams vaikams būdingos šios savybės: ritmo pajautimas, emocinis jautrumas, noras muzikuoti, greita orientacija, gebėjimas greitai mokytis, intonavimo tikslumas, muzikinė klausa, atmintis, intuicija, artistiškas. Specifines muzikines savybes tiriamieji suvokia kaip savaimę suprantamą dalyką, atsakymo pradžioje retai jas minėjo, ir, tik uždavus papildomą klausimą, pradėdavo jas vardinti. Kaip svarbiausias jų įvardijo ritmo pajautimą ir emocinį jautrumą klausomai ir atliekamai muzikai. Užsienio tyrėjai J. Haroutounian (1993), S. Hallamas (2010), B. Wrightas (2011) šias savybes irgi priskiria prie būdingiausių. Nors tiriamieji minėjo, kad priimant į mokyklą mokinių muzikiniai gebėjimai nustatomi testu, tyrimo rezultatai atskleidė, kad, vertindami mokinių muzikinius gebėjimus, mokytojai prisiima eksperto vaidmenį, remiasi tik patirtimi. Tiriamieji pripažįsta, kad tiksliai nustatyti vaiko muzikinių gebėjimų lygį yra sudėtinga. Tai patvirtina ir daugelis užsienio autorių (Gordon, 1990; Suzuki, 1993; Haroutounian, 2000, 2002; Hallam, 2003, 2010; Law, Zentner, 2012). Tyrimo rezultatai parodė, kad „Liepaičių“ mokyklos mokinių muzikiniai gebėjimai yra labai skirtingi. Daugumos mokinių muzikiniai gebėjimai yra vidutinio lygio.

Mokytojų patirties ugdant skirtingų muzikinių gebėjimų mokinius tyrimo rezultatai atskleidė, kad mokytojai mano, jog muzikinių gebėjimų lygį labiausiai lemia įgimti vaiko muzikiniai gabumai ir muzikinė aplinka, kurioje vaikas auga. Nors nuo XX a. antrosios pusės tyrėjai vieningai sutaria, kad aplinkos poveikis vaiko muzikiniams gebėjimams yra vienas iš svarbiausių veiksnių, E. Gordonas (1979) teigia, kad vis dar neaišku, kokių santykiu paveldimumas ir aplinka turi jiems įtakos. Šeimos palaikymą, tinkamą muzikinį ugdymą ir mokytojo profesionalumą respondentai taip pat priskyrė svarbiems veiksniams. Šie respondentų pastebėjimai siejami su tyrimo rezultatais (Moore et al., 2003), kurie parodė, kad aukštų meninių rezultatų pasiekė ne tie suaugę atlikėjai, kurie vaikystėje pasirengimui skyrė daug laiko, o tie, kurie pradėjo groti instrumentu ankstyvajame amžiuje, buvo tėvų palaikomi, turėjo draugišką pirmąjį mokytoją, daug koncertavo ir improvizavo. Šiuo tyrimu taip pat galima pagrįsti ir respondentų teiginį,

kad vienas iš veiksmingiausių muzikinės veiklos būdų tenkinant skirtingų muzikinių gebėjimų mokinių saviraiškos poreikius – mokinių įtraukimas į koncertinę veiklą, muzikavimas grupėje, chore. Pasirodymų svarbą vaiko muzikiniam ugdymui akcentuoja ir pasaulyje paplitusių muzikinio ugdymo sistemų kūrėjai E. J. Dalcroze, Z. Kodaly, C. Orffas, Sh. Suzukis ir kt. Respondentai pažymėjo, kad dauguma mokinių patys jaučia poreikį siekti aukštų rezultatų, mokytojai stengiasi palaikyti ir stiprinti kiekvieno vaiko motyvaciją muzikuoti, atsižvelgdami į kiekvieno vaiko individualumą. Visi tiriamieji teigė, kad šioje mokykloje matomas kiekvienas vaikas.

Visi tyrime dalyvavę mokytojai jaučia pasitenkinimą profesija, vertina turimą darbo vietą, didžiuojasi dirbdami ilgametės chorinio ugdymo tradicijas turinčioje mokykloje, tai skatina juos sveikai konkurencijai. Mokytojai suvokia muzikai gabių vaikų ugdymo nuoseklumo, perimamumo ir tęstinumo svarbą ir tai labai vertina. Mokinių pažanga nuolat sekama, jie nuosekliai nuo 4–6 metų ugdomi. Pokalbių su tiriamaisiais metu paaiškėjo, kad jiems labai svarbu būti šios bendruomenės nariu, kartu siekti bendrų tikslų. Šiuolaikinio švietimo kaitos kontekste tai labai pozityvu, nes mokytojo asmenybė, profesinės kompetencijos, gebėjimas dirbti su komanda tampa vis svarbesnės. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad šios mokyklos pedagoginis personalas buvo tikslingai formuojamas. Visi tiriamieji į mokyklą buvo vienaip ar kitaip pakviesti. Tyrimo rezultatai taip pat atskleidė, kad mokytojai pakankamai giliai reflektuoja savo veiklą, įžvelgia kylančias problemas, ieško veiksmingų sprendimo būdų. Svarbu, kad kylančių problemų nesieja vien su išoriniais veiksniais, o analizuoja savo veiklą, elgesį, sprendimus, mato galimybes patiems keistis, tobulėti. Visi tiriamieji pažymėjo, kad reikia atnaujinti ugdymo programas, ieškoti naujų, mokiniams patrauklesnių mokymo būdų, šiuolaikiškesnio repertuaro. Atlikta mokytojų patirties analizė atskleidė kai kuriuos aspektus, lemiančius ne tik gambiausių, bet ir daugumos labai skirtingų muzikinių gebėjimų „Liepaičių“ mokinių pakankamai aukšto lygio pasiekimus. Derėtų plačiau patyrinėti ne tik šioje, bet ir kitose Lietuvos muzikos mokyklose vykdomą muzikai gabių vaikų ugdymą, išryškinti pranašumus bei trūkumus ir tyrimais atskleistą gerąją patirtį pasitelkti koreguojant šių mokyklų veiklą, kad jos kuo tikslingiau ir sėkmingiau prisidėtų prie Lietuvos muzikai gabių vaikų ugdymo.

Išvados

1. Lietuvos švietimo dokumentų analizė atskleidė, kad muzikai gabūs vaikai taip pat turi specialių poreikių ir jiems tenkinti reikalingas tinkamas ugdymas.
2. Mokytojų patirties tyrimas atskleidė, kad atpažindami muzikai gabius vaikus ir nustatydami jų muzikinių gebėjimų lygį mokytojai remiasi patirtimi, prisidėdami eksperto vaidmenį.

3. Tyrimo rezultatai parodė, kad muzikavimas chore yra veiksmingas tenkinant skirtingų muzikinių gebėjimų mokinių muzikinės saviraiškos poreikius, o mokinių mokymosi motyvaciją labiausiai stiprina įvairi koncertinė veikla. Aukštus muzikai gabių vaikų ugdymo(si) rezultatus lemia ilgametės mokyklos tradicijos, ugdymo nuoseklumas, tęstinumas ir perimamumas, individualus požiūris į kiekvieną mokinį.
4. Mokytojai jaučia pasitenkinimą savo profesija, turima darbo vieta, tai lemia galimybė būti stiprios mokyklos bendruomenės, profesionalių pedagogų komandos nariu. Respondentai reflektuoja savo veiklą šiuolaikiniame švietime vykstančios kaitos kontekste, jaučia poreikį keistis.

Literatūra

- Archer, Ch. (2003). *Arts online. Music professional readings*. NCEA Music for Gifted and Talented Students. Prieiga per internetą: <http://artsonline2.tki.org.nz/TeacherLearning/readings/nceagiftedmusic.php>.
- Boyatzis, R. (1998). *Transforming Qualitative Informatikon – Thematic Anglysis and Code Development*. SAGE Publ. Thousant Oaks, CA.
- Braun, V., Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3 (2), 77–101.
- Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa*. (2006). Prieiga per internetą: <http://tar.tic.lt/Default.aspx?id=2&item=results&aktoid=AB97B84A-CEEA-44BF-8602-5DAEA7D01EBA>.
- Gabių vaikų ir jaunuolių ugdymo strategija*. (2005). Prieiga per internetą: http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&frm=1&source=web&cd=3&ved=0CDMQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.gabusvaikai.lt%2Faction.php%3Fru%3DbS9tX2RvY19zaG9wL2ZpbGVzL2FfZG9jX3Nob3AucGhw%26downl_doc_id%3D3%26m_doc_shop_action%3Ddownl_sum&ei=3aGtUoaaKI_W7Qai_4AY&usg=AFQjCNHYn3a0LLdns3UP5aQ7VoUh7RBSfQ&bvm=bv.57967247,d.ZGU.
- Gabnytė, G. (2011). Edukacinių pokyčių vaikų muzikos mokykloje galimybės laisvojo ugdymo paradigmos kontekste. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, 4 (33), 21–28.
- Girdzijauskienė, S. (2006). *Kokybinis interviu. Metodiniai nurodymai*. Vilnius: VU specialiosios psichologijos laboratorija.
- Gordon, E. (1990). *A music learning theory for new-born and young children*. Chicago: G.I.A. Publication.
- Gordon, E. (1979). *Primary measures of music Audition*. Chicago: G.I.A. Publication.
- Gordon, E. (1987). *The nature, description, measurement, and evaluation of music aptitudes*. Chicago: G.I.A. Publication.
- Hallam, S. (2010). 21st century conceptions of musical ability. *Psychology of Music*, 38 (3), 308–330.

- Hallam, S. (2006). *Conceptions of musical ability. Proceedings of the 9th International Conference on Music Perception & Cognition (ICMPC9)*. Bologna/Italy, August 22–26, 2006. Prieiga per internetą: <http://www.marco costa.it/icmpc2006/pdfs/126.pdf>.
- Hallam, S., Prince, V. (2003). Conceptions of Musical Ability. *Research Studies in Music Education* (20), 2–22.
- Haroutounian, J. (2002). *Kindling the Spark: Recognizing and Developing Musical Talent*. Oxford University Press.
- Haroutounian, J. (2000). *Perspectives of musical talent: a study of identification criteria and procedures*. *High Ability Studies*, 11 (2), 137–160.
- Kvale, S., Brinkmann, S. (2013). *Interviews: Learning the Craft of Qualitative Research Interviewing*. Prieiga per internetą: <http://www.comp.dit.ie/dgordon/Courses/ResearchMethods/Lectures/Week4/5->.
- Lancaster, H. (2003). *Identifying the Gifted in Music. Thai National Centre for the Gifted and Talented, Bangkok*. Prieiga per internetą: <http://www.helenlancaster.com/Documents/Identifying%20the%20gifted%20in%20music.pdf>.
- Law, L., Zentner, M. (2012). Assessing Musical Abilities Objectively: Construction and Validation of the Profile of Music Perception Skills. *PLoS ONE*, 7 (12), 1–15. Prieiga per internetą: <http://www.plosone.org/article/info%3Adoi%2F10.1371%2Fjournal.pone.0052508>.
- Moore, D., Burland, K., Davidson, J. (2003). The social context of music success: A developmental account. *British Journal of Psychology*, 94, 529–549.
- Rubin, Herbert & Rubin, Irene. (1995). *Qualitative interviewing: The art of hearing data*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Suzuki, Sh. (1993). *Children Can Develop Their Ability to the Biggest Standard. The Suzuki Concept*. Berkeley and San Francisco.
- Šečkuvienė, H. (2004). *Vaiko muzikinių gebėjimų ugdymas*. Vilnius: VPU leidykla.

Education of Children Gifted in Music: Experience of Teachers of Vilnius Choir Singing School “Liepaitės”

Henrika Šečkuvienė

Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Education, Department of Music, Studentų St. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania, henrika.seckuviene@leu.lt

Summary

Objective of this survey is to detect experience of teachers working with children gifted in music. 8 teachers from Vilnius choir singing school “Liepaitės” have participated in this survey.

Teachers representing different education stages and subjects were selected to identify overall picture of experience in education of children gifted in music. Semi-structured interview was employed to reveal in-depth experience from teacher's position, understand his position, feelings, how he works with children gifted in music. Thematic analysis method was employed for data analysis. Three most significant themes were emphasized in interview data analysis: identification of children gifted in music, meeting demands for musical expression of children with different musical abilities and professional self-perception of the music teachers.

Analysis of Lithuanian education instruments disclosed that children gifted in music have special needs and adequate education is necessary to meet them. Children gifted in music are educated in music schools. Music education in these schools is increasingly oriented towards meeting demands of the students for musical expression, purposeful extracurricular activities of students. Students with very different level of musical abilities are educated in music schools. One of the most critical challenges in this context is the issue of organizing education, identifying those who are mostly gifted in music and facilitating successful development of their musical abilities and on the other hand ensuring high quality music education for children with lower musical abilities.

Results of the survey indicate that in identifying children gifted in music and establishing level of their musical abilities teachers build on their experience and assume the role of an expert, however they consider this a very complicated matter. Analysis of teachers' experience indicate that collective musical activity (choir) is a very efficient tool to meet demands for musical expression of students with different musical abilities. Most students feel urged for achieving high learning results. Concert activities, continuous school traditions, consistency of education, continuity and succession, individual approach towards every student are elements which contribute most to the students' motivation for learning. Results of the survey revealed that teachers feel satisfaction with their profession, employment position and it contributes to the possibility of being a member of powerful school community and team of professional teachers. Teachers analyse, perceive arising problems. They are concerned about the fact that some parents of the students regard musical education of the children as entertainment and not a systematic, responsible learning. Outdated programs, repertoire are indicated as a weakness. Teachers reflect on their activity and feel the demand for adaptation and changes in the context of dynamics of modern education.

Keywords: *children gifted in music, teachers' experience, musical expression.*

Įteikta / Received 2014-02-18
Priimta / Accepted 2014-09-14